

Türkmenistan'ın Kültürel Değerleri Ve Sanata Bakışı

– M.Nihat Malkoç · 29 Eylül 2010

TÜRKMENİSTAN'IN KÜLTÜREL DEĞERLERİ VE SANATA BAKIŞI

M.NİHAT MALKOÇ

2000 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nın açtığı yurtdışı öğretmenlik sınavını kazandım. Türkiye'nin Türkmenistan'da açtığı okullarda görev yapmak üzere Türkmenistan'ın başkenti Aşkabat'a gittim. Bu kardeş ülkede üç yıl boyunca öğretmenlik yaptım. Türkiye Diyanet Vakfı'nın maddî desteğiyle açılan Magtımku İlahiyat Fakültesi'nde İslam Edebiyatı ve Türkçe derslerine girdim. İlahiyat Lisesi'nde Türk Dili dersleri okuttum. Son olarak da TÖMER'de yabancı öğrencilere güzel dilimiz Türkçeyi öğrettim. Elimden geldiğince Türk kültürünü ve edebiyatını anlattım insanlara. Türkiye'yi tanıtmaya ve sevdirmeye çalıştım. Oralardaki Türk dostlarının sayısını artırdım. Gurbette olsam da güzel günlerdi o günler...

Türkmenistan'da bulunduğum süre içerisinde çok yerler gezdim. Türkmenistan'ın hemen her şehrine gittim. Oradaki tarihî eserleri, özellikle Köhneürgenç ve Merv(Mari) tarihî şehirlerini gördüm ve buralara hayran kaldım. Bu topraklar bizim ata vatanımızdır. Buralarda milletimizin kadim kültürünü bütün çıplaklığıyla görmek mümkündür. Kim ne derse desin bizler bir millet iki devletiz. Türkmenistan'da ve diğer Türk Cumhuriyetlerinde yetmiş yıl boyunca köklü bir komünizm propagandası yapılmıştır. Kültür ve sanat, komünizmin hizmetine verilmiştir. Böyle çorak bir tarlada ne yetişebilir ki? Bir şey de yetişmemiş zaten. Var olanlar da fırtına ve şiddetli rüzgârlarla tarumar olmuştur. Kültür erozyonu yaşanmıştır.

1990'da Türk Cumhuriyetleri bağımsızlıklarını kazandığında bizler de sevindik. Fakat bu ülkeler görünürde bağımsız olsalar da gerçek anlamda uzun yıllar bağımsız olamadılar. Zira Rusya'nın diktiği fidanlar ağaç olmuştu. Bu ağaçlar meyve vermeye devam ediyordu. Son yıllarda Rusya'nın diktiği ağaçların yanında Türkmenler de kendi değerlerini taşıyan tohumları toprağa saldılar. Artık yeni ve yerli ürünler vermeye başlandı. Türkmen kültürü barizce kendini gösterdi. Onların bu çizgide giderek iyi bir noktaya varacağına inanıyorum.

Türkmenistan'da sanata ve edebiyata çok değer veriliyor. Özellikle şairler el üstünde tutuluyor. Onların en meşhur şairi Mahdumkulu'dur. Orada Mahdumkulu'nu herkes sever ve tanır. Her yıl üç gün boyunca 'Mahdumkulu Şiir Günleri' düzenlenir. Rusya zamanında bu büyük şairin şiirleri kültür piyasasından kaldırılmıştı. Bağımsızlıktan sonra Mahdumkulu'nu yeniden keşfettiler, tanıdılar ve sevdiler. Şair Mahdumkulu onları birbirine bağladı adeta...

Türkmenler Yunus Emre'yi, Karacaođlan'ı ve Nasreddin Hoca'yı da çok seviyorlar ve tanıyorlar. Onların cadde ve sokakları hep kültür sanat ve edebiyat adamlarının adlarını taşıyor. Türkmenistan'da tiyatro gibi görsel sanatlar çok gelişmiştir. Sinema salonu sayısı çok azdır. Kültür ve sanatta yerli değerler ön plana çıkıyor. Fakat Rusya'nın etkisi hâlâ sürüyor bu ülkede. Türkiye'deki kültürel hayattan çok uzaktalar... Türkiye'nin Cumhuriyet sonrası tarihini ve edebiyatını pek bilmiyorlar. Vaktiyle Rusya'nın kötü propagandalarıyla yanlış bir Türkiye imajı yerleştirilmiş zihinlerine. Bunu silmek için zamana ve gayrete ihtiyaç vardır.

Türkmenler Kur'an'dan sonra bu ülkenin Devlet Başkanı merhum Saparmurat Türkmenbaşı tarafından kaleme alınan 'Ruhname' adlı esere çok değer veriyorlar. Kadim Türkmen kültüründen izler taşıyan bu eseri baş tacı ediyorlar. Her yerde 'Ruhname' karşılıyor. Bu kitabı okumayanlar ve bilmeyenler bir yerlere gelemiyorlar. Ülkede bu kitabı büyük bir aşkla ve şevkle ezberleyenler bile var. Bu kitap onların anayasası gibi...

Türkmenistan'da Türkiye gibi zengin bir basın yayın yoktur. Orada 5-6 tane gazete çıkar. Bunların çoğu da üç-beş sayfadan ibarettir. Hepsi de devletin yayın organıdır. Yani devletin güdümündedirler. Bu gazetelerde yayınlanan şiirler bazı devlet büyüklerini öven ve onların özelliklerini sıralayan şiirlerdir. Onun dışında ciddi bir kültür, sanat ve edebiyat dergisi yoktur ülkede. Zaten halkın derdi edebiyat değil, geçimdir. Görsel sanatları saymazsak onlar kültür, sanat ve edebiyatta Türkiye'den birkaç yüzyıl geridedirler. Fakat son yıllarda bu sahada da ciddi gayretler göze çarpmaktadır. Artık onlar da başlarını kumdan çıkarmaktadırlar. Sanatın ve edebiyatın bu ülkede gittikçe geliştiğini görmek bizi mutlu eder.